

METODY MRAVNÍ VÝCHOVY



Literatura :

Cipro, M.: *Průvodce dějinami výchovy*. Praha: Panorama, 1984

Jůva, Vl.: *Základy pedagogiky*. Brno : Paido, 2001. ISBN 80-85931-95-8

Šimoník, O.: *Úvod do školní didaktiky*. Brno : MSD, 2003. ISBN 80-86663-04-7

Malý encyklopedický slovník. Praha: ACADEMIA 1972

Rousseau, J. J. a jeho odkaz. (Úvod? J.Cach). Praha : SNP, 1967

Dewey, J.: *Škola s společností*. Praha : J. Laichtner, 1904.

Mojžíšek, L.: *Základy pedagogické diagnostiky*. Praha : SNP, 1986, s.7

Horká, H., Hrdličková, A.: *Výchova pro 21.století*. Brno : Paido, 1998.
ISBN 80-85931-54-0

DEFINICE VÝCHOVY STUDENTY

VÝCHOVA:

je veškerý proces probíhající od narození až po smrt, ať již po stránce
tělesné či duševní

Nadřazena pojmu učení (či rovna?), zahrnující v sobě vzdělávání,
seberealizace, reakce, hodnocení a sebehodnocení

Nelze chápat jako výchovu k něčemuna bázi abstraktního pojmu
Významem přirovnat ke slovu „evoluce“?

VÝCHOVA :

- myslím si, že se jedná o cílené působení na jedince tak, aby došlo k rozvoji všech jeho stránek - psychické, sociální, duševní, motorické.
- Výsledkem by měla být **vyzrálá osobnost**, po všech stránkách schopná předávat zkušenosti a sama být schopná výchovy.

VÝCHOVA :

- proces působení na dítě (žáka) v tom smyslu, co by měl a neměl dělat, jak by se měl nebo naopak neměl chovat, jak by měl jednat v určitých situacích → formování jeho postojů a chování

nejlepší metodou výchovy je podle mého názoru vlastní příklad - to, co děti vidí, např. v rodině, si samozřejmě osvojuje a odnáší do života

Pojem výchova:

Jůva VI : záměrné působení na
rozvoj osobnosti

Pařízek VI.:

záměrné, soustavné a organizované
působení na člověka

Mojžíšek L. (1986)

„Výchova je cílevědomé, plánovité, smysluplné rozvíjení osobnosti .. podle konkrétních záměrů společnosti a záměrů sebevýchovy

se neobejde bez zjištění efektivity výchovného působení a také bez sledování příčin, proč se v jistých podmínkách, nedaří dosáhnout stanovených cílů.

Jde tedy o záměrný pedagogický rozvoj celé osobnosti, a to velmi konkrétních vlastností, jejichž obsah je rozpracován pedagogickou teorií rozvoje osobnosti, cíly a úkoly výchovy, učebním plánem „.

Horká H., Hrdličková A.:

... výchova je ve své podstatě záležitostí osobní zkušenosti.

Cílem výchovy

by se měla stát podpora přirozeného a zdravého vývoje prostřednictvím autentické zkušenosti, nikoliv předkládáním limitovaného poznání v podobě hotových pouček, pravidel, závěrů.

Výchova by měla vést každého k rozmanitosti a tajům přirozeného světa pomocí empirických přístupů, jež mu umožňují proniknout, pohroužit se do života a přírody. Výchova by měla seznamovat se stavem sociálního světa pomocí „živého“ kontaktu s ekonomickým a sociálním životem společnosti“

Tomášek Fr., kardinál :

definuje výchovu jako uvědomělou péči o dítě, přičemž vychovávat, znamená působit **do nitra dítěte**, aby v něm byla' vyvolána žádoucí odezva jeho schopností a vloh po stránce intelektové, citové a sociální, které se mají za vedení vychovatele harmonicky rozvíjet a dopomoci dítěti k dosažení životního cíle

Průcha J.:

- záměrné a cílevědomé vytváření a ovlivňování podmínek umožňujících optimální rozvoj každého jedince v souladu s individuálními dispozicemi a stimulujících jeho vlastní snahu stát se autentickou, vnitřně , integrovanou a socializovanou osobností.

Pedagogický slovník:

proces záměrného působení na osobnost člověka s cílem dosáhnout pozitivních změn v jejím vývoji

Podle charakteru působení může výchova být :

A) INTENCIONÁLNÍ (přímá)

- bezprostřední pedagogovo působení na jedince

B) FUNKCIONÁLNÍ (nepřímá)

- osobnost je ovlivňována vhodně adaptovaným prostředím

Charakteristickým rysem výchovy je výchova

permanentní

univerzální

mnohostranně orientovaná

PERMANENTNÍ výchova:

- tj. celoživotní rozvíjení osobnosti, ve shodě s proměnami životního způsobu, aby jedinec byl schopen v nových podmínkách úspěšně jednat a plnit své základní

sociální role

- PV předpokládá organické propojení o b o u základních forem výchovy:

heteroedukaci
výchova druhým
jedincem

autoedukaci
sebevýchova

UNIVERZALNI výchova :

- **dotýká se každého prakticky v každé životní situaci**
- **přes pluralitu iniciátorů výchovy se integrační tendence jeví a zdůrazňují např.**
 - **při spolupráci školy s rodinou,**
 - **při návaznosti jednotlivých stupňů,**
- **při dělbě záměrů školy s kulturními institucemi**
 - **i v dalších výchovných situacích.**

MNOHOSTRANNÁ výchova (orientace): dominantním úkolem je :

připravit jedince pro základní sociální role

- rozvíjet ho jako občana
- tvůrce a rozmnožovatele společenských hodnot(materiálních i duchovních)
- připravit ho pro úspěšný výkon povolání
- rozvíjet ho pro úlohu partnerskou rodičovskou .

- utváření postojů ke skutečnosti, potřebám a zájmům

-

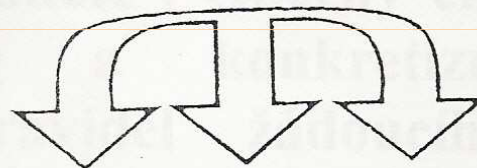
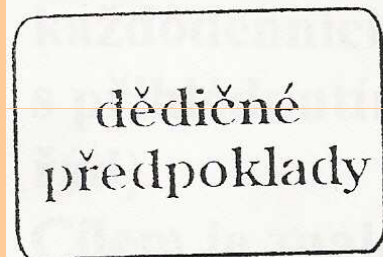
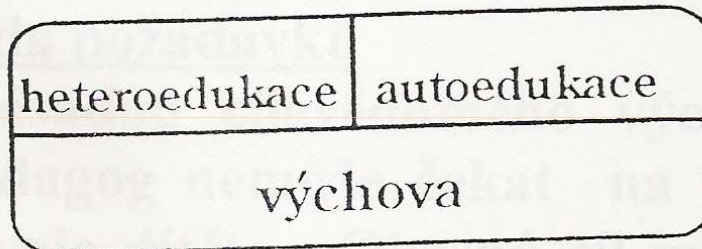
- Vychovávat ho jako tvůrce a ochránce životního prostředí**
 - příprava pro volnočasové aktivity**
 - -rozvíjet základní fyzické a psychické kvality**
 - - poskytování potřebných vědomostí**
 - - cvičení jeho dovedností a návyků**
 - - zkvalitňování postojů a schopností**

Je to komplexní proces, který J.A.Komenský nazval paralelním rozvojem

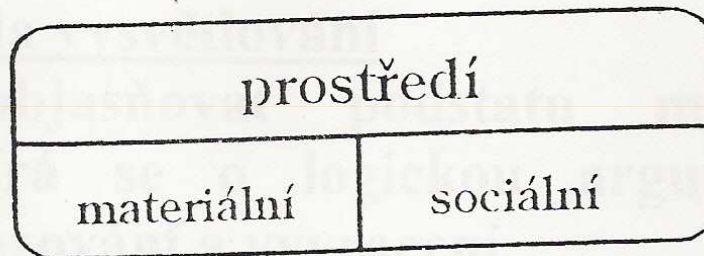
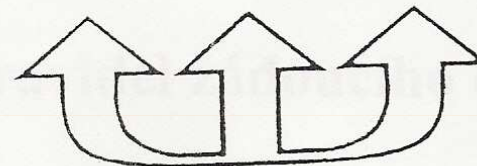
"hlavy, rukou a srdcem" .

Jakékoliv opomenutí kognitivní, emotivní nebo volní stránky v tomto procesu, vede k závažným disproporcím, kdy se může dostat do rozporu to, co jedinec ví, co dovede a co chce.

Schéma činitelů rozvoje jedince:



rozvoj jedince



TŘÍDĚNÍ METOD MRAVNÍ VÝCHOVY

METODY MRAVNÍHO UVĚDOMOVÁNÍ

1) Metoda požadavků

Souvisí se zásadou **cílevědomého výchovného působení**. Pedagog nemůže čekat na výsledek živelného vývoje dítěte. Obecný cíl morálního rozvoje plánuje a konkretizuje do každodenních pravidel žádoucího chování s přihlédnutím k věkovým zvláštnostem (školní řád).

Cílem je znalost pravidel žádoucího chování.

2) Metoda vysvětlování

Umožňuje objasňovat **podstatu mravního jednání**. Opírá se o logickou argumentaci (rozum), dokazování a vyvracení.

Cílem je hlubší **pochopení norem**, smyslu žádoucího chování, vytvoření morálních pojmů, zásad, morální teorie.

3) Metody vyvolávání a tlumení citů

Sugesce agitace

degravace

Substituce eliminace

sublimace

Sugesce

vyvoláváme nebo přenášíme citové
vzruchy a hodnotící postoje, rozum a
kritičnost, nemají funkci dominantní

Agitace

- získávání posluchače pro nějakou myšlenku především na základě citových pohnutek sympatií a antipatií

Eliminace

odstraňování z okolí edukantů
nežádoucí výchovné podněty

Substituce

nahrazování nevhodných podnětů
vhodnějšími (odvedení pozornosti)

Degravace

oslabování nežádoucích emocí např.
žertem, nezraňuje cit dítěte

Sublimace

převádění nižších pohnutek do sfér
kulturního uspokojení (převod
bojovnosti na sportovní zápolení,
touhu po moci na zdravou
ctižádostivost apod.)

4) Metoda přesvědčování

Nejužívanější metodou. Obracejí se především na sféru emotivní. Přesvědčovat je *nesnadnější než vysvětlovat.*

Cílem: metody je vzbudit city závaznosti, povinnosti a odpovědnosti vůči poznávaným mravním principům.

5) Metoda příkladu

Předvádí způsoby chování v podobě smyslově vnímatelném nebo alespoň konkrétně představitelné.

Cílem metody příkladu je upevnit, žádoucí chování vytvořením názorných a přitažlivých vzorů.

!!!! Nebezpečí opačného účinku!!!!

6) Metoda řešení morálních dilemat,

Jsou to stádia (etapy) morálního vývoje s respektováním zásad přiměřenosti věku a Individuálním zvláštnostem. Metoda řeší morální problematiku na souborech mikropříběhů a v diskusi se žáky se předložené problémy řeší.

7) Metoda režimu

Metoda umožňuje vypěstovat žádoucí návyky tím, že činnost podřizuje určité pravidelnosti, určitému řádu. Pravidelný, opakující sled činností vytváří systém podmíněných reflexů - dynamický stereotyp.

8) Metoda cvičení

Je podobně jako metoda režimu zaměřená na výchovu žádoucích činností. Výsledkem cvičení je zvyk, totiž potřeba jednat navyklým způsobem.

POZOR na izolovanou metodu cvičení - bezduchou drezúru až dril.

9) Metoda získávání

Projev očekávání - působí kladně na sebecit dítěte, které je potěšeno dobrým míněním o sobě

Slib a výstraha - nadměrné a nevhodné slibování vychovává sobce, prospěcháře. Odměnu pouze za mimořádné činnosti.

Soutěž - metoda nesmí vést k pěstování sobeckého individualizmu a nezdravé ctižádosti, nesmí ohrožovat solidaritu a přátelství mezi skupinami a jednotlivci

Závazek - podněcuje žádoucí aktivitu i žáka. Není radno metodou plýtvat. Nesmí zevšednět. .

10) Metoda kontroly (dozor)

Povzbuzuje žádoucí způsoby chování, tlumí nežádoucí. Již pouze přítomnost pedagoga dětem připomíná, jak se mají chovat.

11) Metoda hodnocení (odměny a trestu)

Působí na emocionální sféru psychiky dětí. Schvalováním a odsuzováním (trestáním) edukátor orientuje žádoucí chování edukantů.

Př.J.J.Rousseau.

12) Metoda pověřování úkolem nebo funkcí

Učí se plnit pravidelně úkoly, rozhodovat, organizovat, volat druhé k odpovědnosti, řídit

13) Metoda utváření samospráv a spolupráce se samosprávou

Poskytnutí více náročnějších k samostatné činnosti.

CÍL MĀVNÍ VÝCHOVY:

Je vést od morální
heteronomie (závislosti na
autoritách)
k morální autonomii (vlastní
kultivované svědomí).

HODNOTOVÁ STRÁNKA MRAVNÍ VÝCHOVY

Etický postoj - úsilí dát životu řád

Etické pojetí života - hierarchicky uspořádané hodnoty

Etická funkce - regulace duchovna vzhledem k životu

Etická hodnota - jev, který v daném okamžiku přispívá k
rozvoji života

Norma - je stabilizovaná etická hodnota

Morálka - soubor norem, které upravují vztahy mezi lidmi

Mravnost - praktická stránka jednání

Mravní výchova - speciální výchovná činnost

ZÁVĚR :

- každá metoda má ve výchovném procesu specifickou funkci
- žádnou metodu nelze preferovat na úkor druhých
 - volba metody je prubířským kamenem ped.mistrovství
 - není žádný zaručený "recept"
 - není univerzální nástroj
- táž účinná metoda u jednoho učitele může zcela selhat u jiného učitele

- záleží na mnohostranně podmíněné okamžité situaci**
- na věku a osobnosti žáka, učitele**
- na charakteru vzájemných vztahů žáka učitele**
- na mnoha interpersonálních vztazích**
- každá metoda má své zdůvodnění**
- každá metoda má svou techniku každá metoda má svou historii**

**PEDAGOGICKÝCH
HODNĚ
ÚSPĚCHŮ**

